

Az ifjú Jackson pályafutása alapján jó westernfilmet lehetne forgatni. Szegény telepes családban látta meg a napvilágot, a függetlenségi háborúban gyermekként a britek fogásába került, s mivel nem volt hajlandó kitisztítani egy tiszt csizmáját, kardvágást kapott az arcára. Elárvult, rokonai nevelték fel, és csak elemi oktatásban részesült. Így is részt vehetett Tennessee állam alkotmányának megszerkesztésében (1796), s az Egyesült Államok képviselőjévé, majd szenátorává választották. Igazi vadnyugati tisztviselő volt, aki sokat párbajozott, és a szíve mellől el nem távolítható golyó élete végéig kínozza. A tennessee-i legfelsőbb bíróság bírájaként egyszer pisztolyt rántva kényszerítette engedelmességre a bíróságot sértegető vádlottat. Az illető később azzal indokolta meghunyászkodását, hogy „*Jacksonnak lövés volt a szemében*”, vagyis látta rajta, hogy nem tréfál.

A brit-amerikai háború idején, 1812-ben önkéntesek élén New Orleans megsegítésére indult, de Natchezbe érve a hadügyminisztériumtól azt az utasítást kapta, hogy az élelemhiány miatt oszlassa fel hadseregét. A beteg Jackson inkább hazavezette embereit Tennessee-be. Állóképessége és határozottsága miatt ekkor nevezték el a legkeményebb amerikai fáról Öreg Hikorinak.

A krík indiánok elleni háborúban (1813–14) szerzett sérülés miatt csak fél karját használhatta, mégis puskát szegezett hazafelé induló, lázadó katonáira, és valamenynyit visszaküldte a táborba. (Valószínűleg ők is úgy látták, hogy „lövés volt a szemében”.) A Tallapoosa-folyónál 1814. március 27-én döntő győzelmet aratott az indiánok felett, a magát megadó Vörös Sas főnöknek megkegyelmezett, s örökbe fogadott egy elárvult indián csecsemőt. Az első szeminel háborúban

ANDREW JACKSON

Születés:

Waxhaw-telep, Észak- és Dél-Karolina határán, 1767. március 15.

Párt:

Demokrata-Republikánus, majd Demokrata Párt

Választási győzelem:

1828, 1832

Választási vereség:

1824

Házastárs:

Rachel Donelson (1767–1828)

Halál:

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK 7. ELNÖKE

ANDREW JACKSON

1829. MÁRCIUS 4.–1837. MÁRCIUS 4.

ANDREW JACKSON VOLT AZ ELSŐ ELNÖK, AKI NEM ELŐKELŐ ÉS MŰVELT CSALÁDBAN LÁTTA MEG A NAPVILÁGOT. AZ EGYKORI SZEGÉNY FIÚBÓL MÓDOS, RABSZOLGATARTÓ ÜLTETVÉNYES LETT, AKIT 1802-BEN A HELYI ÖNKÉNTES MILÍCIA TÁBORNOKÁVÁ VÁLASZTOTTAK. AMIKOR PEDIG EGY ÖTEZER FŐS, ÖNKÉNTESKBŐL, HATÁRVIDÉKI VADÁSZOKBÓL ÉS KALÓZOKBÓL ÁLLÓ, RÖGTÖNZÖTT HADSEREG ÉLÉN 1815. JANUÁR 8-ÁN ELSŐPRÓ VERESÉGET MÉRT A NEW ORLEANSRA TÁMADÓ NYOLCEZER HARCEDZETT BRIT KATONÁRA, LEGENDÁS NEMZETI HŐS VÁLT BELŐLE. AZ Ő GYŐZELME ADTA VISSZA AZ AMERIKAIK ÖNBIZALMÁT, S ORSZÁGSZERTE ÜNNEPELTÉK „A NEW ORLEANS-I CSATA HŐSÉT”.

(1817–18) Jackson nemcsak az indiánokra mért vereségeket, de Monroe elnök utasításait szabadon értelmezve Floridát is elfoglalta.

Az 1824-es elnökválasztáson ő kapta a legtöbb népi szavazatot, de a választást a Képviselőház döntötte el, John Quincy Adams javára. Országos mozgalom bontakozott ki Jackson támogatására. A New York-i Van Buren és a déli John C. Calhoun ekkor szervezte meg a Republikánus Párt demokrata-republi-

kánus szárnyát, a Demokrata Párt csiráját.

Jackson 1828-as győzelme azt jelezte, hogy az amerikai demokrácia új szakaszába lépett, amelyben már alacsony sorból származó, tanulatlan ember is lehet politikus, nyerhet csatát, választást, s akár országa legmagasabb hivatalát is betöltheti, ha megszerzi a nép támogatását. A gyorsan átalakuló, számtalan regionális, gazdasági és politikai ellentétől szabdalt amerikai társadalom többsége erősebb,

személyesebb és egyben népszerűbb elnöki hatalmat igényelt, ugyanakkor takarékos, nem költekező államot kívánt, amelyben egyenlők az esélyek – legalábbis valamenyny felnőtt fehér férfi számára.

Az új elnök, arra hivatkozva, hogy ő az egyetlen szövetségi tisztviselő, akit a nép egésze és nem egy-egy állam lakossága választott meg, alaposan megnövelte az elnöki hatalmat a Kongresszus rovására. Többször élt vétőjogával, mint elődei összesen. Elfogadta a „prédarendszert”, vagyis azt az elvet, hogy a győztes párt saját támogatóit ültetheti minden szövetségi hivatalba. De végtelenül népszerű maradt, mert megvette a hatalom külső jeleit, bárki megszólíthatta, meglátogathatta, s még a részeg munkásokkal is szívélyesen elbeszélgetett. Elődei idején ez elképzelhetetlen volt.

Jackson korában jött divatba, hogy az utcán csecsemőket nyújtanak felé, akiket az elnöknek meg kellett csókolnia. Egyszer egy rendkívül piszkos, bűdös kisbabát nyomtak a karjába. Jackson így szónokolt: „*Íme, az amerikai fiatalság egyik reményteljes képviselője!*” Majd átadta a csecsemőt a szárnysegédjének: „*Csókolja meg, tábornok!*”

1832-ben belpolitikai válság bontakozott ki: Dél-Karolina érvénytelennek nyilvánította a vámokat a saját területén, s az unióból való kiválással fenyegetőzött. Jackson ezt árulásnak tekintette, és erőszakos fellépésre is készen állt a szövetségi törvények végrehajtása érdekében. Észak és Dél konfliktusa végül kompromisszummal zárult: 1833-ban a kormány megígérte, hogy tíz éven belül 20%-kal csökkenti a vámokat, Dél-Karolina pedig visszavonta érvénytelenítő határozatait.

Jackson elnöksége idején közel ötvezer krík, cseroki, csikászó, csaktó és szeminel indiánt költöztettek át délkeleti otthonaikból a Mississipp-

Whig párti ellenfelei ilyen karikatúrákat terjesztettek Jacksonról, akit „I. András királynak” gúnyoltak. A képen az elnöki vétőüzenetet tartja a kezében, amelyhez oly sokszor folyamodott, lábaival pedig az Egyesült Államok alkotmányát és a kormányzata idején felszámolt nemzeti bank címerét tiporja.

pitől nyugatra fekvő területekre. Kortársai többségével együtt az elnök úgy vélte, hogy a fehérek és az indiánok nem élhetnek egymás közelében. Nem az őslakosság kipusztítására, hanem a fehérek elnyomásától való megvédelmezésére, valamint a megművelhető, olcsó föld biztosítására törekedett, amikor 1830-ban aláírta az indiánok elköltöztetésének törvényét. Csakhogy e törvényt embertelen módon hajtották végre: több ezer indián vesztette életét a kitelepítés során, a „könnyek útján”, a floridai szeminolok egy része pedig évekig harcolt a hadsereg ellen.

Andrew Jackson nem volt hajlandó aláírni az Egyesült Államok Bankja alapítólevelének meghosszabbítását. Arra hivatkozott, hogy ezzel a kormány túlságosan nagy kedvezményeket nyújt az amúgy is gazdag rétegek számára. Az 1832-es választás ezért a „bankháború” jegyében zajlott. Jackson azonban könnyen legyőzte nemzeti-republikánus ellenfelét. Ezután kivetette a szövetségi pénzekeket a nemzeti bankból, s különböző állami bankokban helyeztette el, amelyeket ezért „kis kedvenc bankokként” emlegettek. Az államadósságot 1835-re sikerült felszámolni, s akkoriban ezt nagy sikerként tekintették. A nemzeti bank a következő évben meg is szűnt, s ezzel eltűnt az a hatalom, amely fékezni tudta volna a veszedelmesen növekvő spekulációt és inflációt. Az 1832-es választáson már

nem a pártok kongresszusi vezetőinek szűk körű gyűlései, az úgynevezett caucusok döntötték el, ki legyen a párt elnökjelöltje. A pártok nemzeti elnökjelölő konvenciókat hívtak össze, s a jacksoni demokrata-republikánus nemzeti konvenció ekkor vezette be azt a szabályt, hogy a jelöléshez a konvenció kétharmadának támogatására van szükség.

Jackson műveletlenségére utalva ellenfelei számként ábrázolták a karikatúrákon az elnököt, s mindmáig ez az állat a Demokrata Párt jelképe. A párt tagjainak ugyanis semmi kifogásuk nem volt a keményen dolgozó, egyszerű és makacs számár ellen, amely alkalmadtán kemény

rúgásokkal fejezi ki nemtetszését.

Jackson második elnöki időszaka idején bontakozott ki a „második kétpártrendszer”. Az elnök támogatói hozták létre az első modern politikai tömegpártot, a Demokrata Pártot, amelynek munkás, farmer, hivatalnok, értelmiségi, déli rabszolgatartó és északi üzletember támogatóit az kötötte össze, hogy az egyenlőség jegyében meg akartak szabadulni minden gazdasági és politikai kiváltságtól. Jackson ellenfelei 1834-ben hivatalosan is felvették a Whig Párt nevet. A 18. században a királyi felségjogok visszaszorítására törekvő brit pártot nevezték így, s a nemzeti republikánusok

azért választották ezt az elnevezést, hogy ezzel is hangsúlyozzák az általuk „I. András királynak” gúnyolt Jacksonnal való szembenállásukat.

Az elnök személyének megnövekedett jelentőségét az is mutatja, hogy Jackson volt az első amerikai államfő, aki ellen merényletet kíséreltek meg. Amikor 1835. január 30-án a vékony, de szálegyenes öregúr kilépett a Kapitólium kapuján, egy idegbeteg szobafestő, Richard Lawrence két méterről egymás után két pisztollyal lőtt rá. Egyik fegyver sem sült el, s a merénylet elmeorvosintézetbe zárták. Az elnök rajongói pedig azt hangoztatták, kizárólag az isteni gondviselésnek tulajdonítható, hogy két működőképes pisztoly egymás után csütörtököt mondott.

Jackson kormánya világszerte megnövelte az Egyesült Államok tekintélyét. Újra megindult a kereskedelem a karib-tengeri brit gyarmatokkal, szerződéseket kötött ázsiai és latin-amerikai országokkal, s több európai országgal sikerült megfizettetnie a napóleoni háborúk idején okozott károkat. Jackson szívesen megvásárolta volna Texast, ahol egyre több amerikai telepedett le, a mexikói kormány azonban hallani sem akart erről. Amikor viszont a texasiak 1836-ban kiáltották, majd a San Jacinto-i csatában meg is védelmezték függetlenségüket, Jackson már nem tett javaslatot az annexióra. Egyrészt nem akart háborút Mexikóval, másrészt belátta, hogy Texas bekebelezése kielezné az északiak és déliek ellentétét. A független Texas köztársaságot csak elnökségének utolsó napjaiban ismerte el.

Jackson minden időket egyik legnépszerűbb elnökeként hagyhatta el a Fehér Házat. Még nyolc évet élt birtokán, Hermitage-on, ahol a Demokrata Párt köztisztviselőként álló nagy öregjének szerepében mindvégig megőrizte politikai befolyását. ♦